

mótkollveltingarligu ræslurnar, ið eru kendar undir navninum Los Contras, av álvara at gera um seg við álopum úr grannalandinum Honduras, og hava tær, saman við tí áhaldandi politiska og økonomiska trýstinum úr USA, broytt gongdina í Nicaragua munandi.

El Salvador

Í El Salvador hevur verið borgarakriggj í árávis. Í 80-unum hevur kriggið verið harðari enn nakrantíð, men enn tykist ikki nýkur loysn at vera í eyg-sjón, og sær støðan vónleys út hjá teimum menniskjum, sum har búa. Ræðuleikarnir, ið hendir eru í hesum litla landi, eru so nógvir, at tað illa letur seg gera at siga frá tí við orðum.

Guatemala

Guatemala hevur eina søgu, sum ikki er stórt aðrivi enn tann hjá grannalondunum. Útpín-ing og kúgan í mansald-rar, hava reist fólk imóti teimum ráðandi.

Óg sum í flestu av hinum londunum, hevur eisini her ein partur av teim mótmælandi, ikki sæð aðrar møguleikar fyri at bjarga tjóðini úr armóðni, enn at taka til vápnini.

Costa Rica

Costa Rica er eitt sera áhugavert fríbrigdi. Seinast í 40-unum avgjærdi herurin at avtaka seg sjálvan, og lata valdið til eina fólkalvalda demokratiska stjórn. Síðani hevur verið ríkin ein sosialt uppbyggjandi politikkur, og úrslitið er í dag, at Costa Rica, hóast langt frá fullkomið, á flestu økjum er langt framman fyri hini londini í Miðameriku.

Álvarsliga kreppan í restini av Miðameriku hevur tó tey seinastu árin dálkað ta politisku luftina í Costa Rica, og eitt keðiligt rák hevur verið at sæð.

Støðugt trýst

Amerikanskur politikkur hevur í áttatiárunum, við støðugum hernaðarligum, økonomiskum og politiskum trýsti á Nicaragua, gingið út uppá at fella stjórnina har.

Fyri at grundgeva færdá politikkin í Miðameriku, og vinna honum stuðul millum fólk, hava Ronald Reagan og stjórn hansara fært fram í einfaldum og sentimentalum vendingum, at stríðið í Miðameriku snýr seg um

frælsi ella ófrælsi, demokrati ella kommunismu.

Hvussu ofta hava vit ikki hoyrt, at Reagan framhaldandi vil stuðla Kontraina, inntil Nicaragua «aftur er vorðið demokratiskt», at hann framhaldandi vil stuðla hernaðarvaldinum í El Salvador, Guatemala og í Honduras fyrri at bjarga hesum londum undan «kommunismu».

Hetta loyvir amerikanska stjórnin sær, hóast nicaraguanska fólk, mótsatt fólkinum í El Salvador, Guatemala og í Honduras, sjálvt hevur valt sær sitt yvirvald.

Hetta loyvir amerikanska stjórnin sær, hóast hon tagdi, meðan Somoza hevði til ítrivs at læra smadreingir at stinga eyguni úr politiskum mótsæðufólki, fyrri síðani úr helikoptara at sleppa teimum niður í kókandi gosop.

Óg hetta loyvir amerikanska stjórnin sær, hóast brot systematiskt verða framd á mannarættindini í El Salvador, Guatemala og í Honduras, og mannarættindanevnd ST's hevur lýst hesi somu lond sum verandi ímillum tey, sum fremja álvarsom brot á mannarættindini, meðan Nicaragua ikki er at finna ímillum teirra.

Men so leingi fólk ikki vita betur, ber væl til at grýta teimum torvmold í eyguni, og fáa tey at gloypa slikum. Nógv tey flestu av okkum seta jú demokratið og tað persónliga frælsið ógvuliga høgt, og fordøma samstundis kommunismuna, soleiðs sum hon hevur verið seg í verki, við síni kúgan av tí persónliga frælsinum.

Ti hevur tað verið so lætt hjá Reagan at fært sin harðræðispolitikk í Miðameriku.

Áhugavert er tí at hyggja eitt lítið sindur nærri at teimum, sum amerikanska stjórnin hevur valt at stuðla hernaðarlaga og búskaparlaga við veldugum upphæddum, og sum tí skuldu kunnað roknað fyrri at vera demokratisk lond og demokratiskar kreftir, um ikki hol skal vera í logikkinum.

Kontra'in

Tá ið Somoza-stýrið fall, tóku limir í privata heri hansara, Tjóðarhvirðini, í stórum tali til rýmingar úr Nicaragua, flestu teirra til Honduras, av ótta fyrri at verða drigin til svars fyrri gerðir sínar.

Í Honduras blivu hesir

Ein meiriluti í amerikansku kongressini feldi fyrr í ár eitt stjórnaruppskot um at veita kontraini meira hernaðarligan stuðul fyribils, tí ynskt var at geva friðarættlanini ein møguleika. Hetta hevur tvingað kontra-ræsluna til samráðingarborðið, so nú hevur verið vápnahvild í nakrar mánaðar. Varandi friður verður tó ikki, fyrr enn amerikanska stjórnin, sum higartil hevur mótarbeitt friðarættlanini, broytir politikk sín. Tað fáa vit so ikki at vita, fyrr enn eftir stjórnarskiptið í jan. 89.

viðhaldsmenn Somoza savnaði saman aftur í størri og smærri bólkar. Hesum arbeiði stóð CIA fyrri, og var hetta byrjanin til ta í dag so navnframu Kontra'ina.

Øll árin, Kontra'in hevur virkað, hevur arbeiðsháttur hennara verið júst tann sami sum hann var, tá ið somu kreftir sótu við valdinum í Nicaragua.

Lagt verður eftir sivilfólki, skólum, sjúkrahúsum og øðrum sivilmálum, við somu ræðuliga framferðarháttum, sum teir brúktu móti egna fólki sínum, meðan teir enn vóru limir í Tjóðarhvirðini hjá Somoza.

Eisini fyri vertslandið, Honduras, er Kontra'in vorðin ein plága.

Serliga ein landslutur er serliga hart raktur av hjáveruni av kontras-hermonnum. Har hava teir tikið alt vald, og sjálvt ikki tann honduranski herurin sleppur har uttan loyvi frá kontra-leiðsluni.

Neyðtøkur, rán og morð í hópatali, framd av kontras-hermonnum, er gerandiskostur.

Harafturat hava tey, sum alment hava tikið til orða imóti Kontra'ini í Honduras, verið hótt, burturflutt, pind og í fleiri ferum eisini myrd hesi seinastu árin, í millum eisini fleiri politikkarar.

Hetta hendir samstundis sum almennir myndugleikar í Honduras í árávis hava avsannað, at kontras-støðir og -her-

menn finnast í Honduras, sjálvt um allur heimur veit betur.

Við at veita hesum ráns- og drápsmannaliði sin fulla stuðul, sigur Reagan seg arbeiða fyrri demokratii.

El Salvador og Honduras

El Salvador og Honduras hava í 80-unum fingið milliardir av dollarum í stuðuli frá USA.

Í hesum londum hevur herurin tað veruliga valdið, og avgerðarrættur stjórnarinnar røkkur bert so langt sum generalarnir loyva tí. Hóast bæði londini hava grundlógarfest demokratisk rættindi, so sum tali- og skrivifrælsi, so er veruleikin í hesum londum tó ein heilt annar.

Ti tær skrivaðu lóginar galda ikki her. Her galda tær óskrivaðu lóginar, og hesar kenna bert tey ráðandi til fulnar, og tí kunnu fólk ongantíð kenna seg trygg.

Hóttanir, handtøkur, torturur og morð á politiskar andstøðingar er gerandiskostur.

Øll, sum vága sær at finnast at teimum valdandi, tað veri seg politikarar, mannarættinda-, tjóðinda-, fakfelagsfólk ella onnur, seta seg sjálvan í vanda, tí ongin kritikkur verður toldur.

Tey, sum kortini gera tað, verða skird kommunistar. (Eftir mætistokkinum í hesum londum,

høvdu so gott sum allir føroyskir politikkarar verið skirdir kommunistar). Óg ert tú kommunistur í eygum teirra ráðandi, so ert tú fríðleysur sambært óskrivaðu lógum teirra. (Eisini vit her heima hava givið hesum óhugnaliga kreftum innivist í tí politiska livinum. Hatursbóðskapurin hjá hesum kreftum er í teimum USA stuðlaðu Miðamerikansku londunum gjøgnumfærdur politikkur).

Hóast deyðarevring er avtíkin í Honduras sambært grundlógini, so eru bara síðan friðaravtalan fyrri Miðamerika bleiv undirskrivað í aug. '87, 130 honduranarar avrættaðir av lögregluni og herinum.

Í El Salvador er talið væl hægri.

Meðan Honduras í mótsetning til El Salvador og Guatemala, ongan av týðningi vápnadun upp-reistur hevur havt, so er ymiskt, sum bendir á, at órogv er við at koma í landið nú, í takt við ta

nógv øktu amerikansku hjáveruna.

Fyri stuttum var støðan spentari enn hon hevur verið tað í nógv ár, og undantaksstøða varð lýst í teimum størstu býunum, og fleiri mótmælisfólk skotin til deyða.

Kúgan andstyggitur

Sum ein hevur skrivað, so

er undirkúging ikki eitt relativt fyrbrigdi, men er skeiv og andstyggitur, líkamikið hvør, ið fremur hana, og hon fríðkast ikki av at summi, av ymskum orsökum, kenna samhuga við tí landi, sum fremur hana, og tí fólk, har býr.

Kúganarpolitikkurin hjá USA í Miðamerika er líka so andstyggitur, sum innrásin hjá Sovjet í Afghanistan hevur verið tað, og sum annars allar imperialistiskar atgerðir altið hava verið.

Sannar demokratiskar kreftir fordøma kúgan og yvirgang, líkamikið, hvør ið fremur hana. Fordøma vit ikki politikkin hjá sam-eindu okkara, USA, í Miðamerika, kunnu vit heldur ikki í navni demokratisins loyva okkum at finnast at Sovjet fyrri tess kúganar politikkin í Afghanistan og aðrastaðni, tí so eru vit hyklarar, sum brúka demokratið sum skaalka-skjól fyrri at fjala út yvir onnur politisk endamál.

Lat okkum tí fordøma tær afturhaldskreftir, sum við morði og yvirgangi mótarbeiða øllum framburði fyrri fólk í Miðamerika. Tey, sum skilja frælsi sum nakað, sum er tilskilað 5% av fólkinum.

Lat okkum samstundis stuðla tí miðamerikanska fólkinum í bardaga tess fyrri sjálvsavgerðarrætti, og betri og sømiligari livikorum.

Óg lat okkum stuðla teimum, sum arbeiða fyrri friði í Miðamerika. Teimum, fyrri hvørjum orðið friður er annað og meira enn bert framhaldandi friður at liva í armóð.

Gunnar Holm Jacobsen

Uppiskoyti:

Ein meiriluti í amerikansku kongressini feldi fyrr í ár eitt stjórnaruppskot um at veita kontraini meira hernaðarlígan stuðul fyribils, tí ynskt var at geva friðarættlanini ein møguleika.

Hetta hevur tvingað kontra-ræsluna til samráðingarborðið, so nú hevur verið vápnahvild í nakrar mánaðar.

Varandi friður verður tó ikki fyrr enn amerikanska stjórnin, sum higartil hevur mótarbeitt friðarættlanini, broytir politikk sín. Tað fáa vit so ikki at vita, fyrr enn eftir stjórnarskiptið í jan. 89.